

Hatvanévesek lettünk

Hatvan éve, 1954 októberében indult útjára a nagy hagyományú, de a politikai változások miatt egy időre kiszorított-elnémított Közgazdasági Szemle „új folyama”. Az előd folyóiratot mintegy fél évszázadon át a Magyar Közgazdasági Társaság adta ki a Magyar Tudományos Akadémia megbízásából, de az újjászületéskor az 1894-ben alapított tekintélyes szervezet is éppen működésének szüneteltetésére kényszerült – így nem lehetett kiadója a Szemlének.

A 60 éves jubileumok inkább emberek életében jelentős események (ezek a „gyémánt évfordulók”), az intézmények történetében kevésbé szoktak megemlékezni róluk. Szerkesztőségünk – tanácsadó testületünk egyetértésével – mégis úgy döntött, hogy ne menjünk el szótlánul a hatodik évtizedünk betöltése mellett. E kerek évfordulót nem hangosan örvendezve (vagyis nem „jubilálva” – amire a latin eredetű szó utal), hanem emlékezve ünnepeljük meg. Nem kértük föl tudományos életünk valamely nagy alakját arra, hogy méltassa folyóiratunkat. Nem várunk tisztelgést ebből az alkalomból – most is, mint mindig, magunk tisztelgünk a közgazdaság-tudomány művelőinek teljesítménye előtt.

Tíz évvel ezelőtt Szabó Katalin főszerkesztő sziporkázóan szellemes és tartalmas köszöntőjében áttekintette a folyóirat (újja)születésének körülményeit, az orgánum küldetését, a szerkesztőség és a lapgazda ambícióit. E rövid írás minden sora ma is érvényes, időszerű – pontosabban és tömörebben nem lehetne megfogalmazni, mire vállalkozik lapunk a közgazdaság-tudomány hazai művelésében, eredményeinek közzétételében. Az „arany jubileum” alkalmából jelent meg Csató Katalinnak a Közgazdasági Szemle új folyamának megindulását bemutató, igencsak tanulságos visszatekintése is.

A 60. évfordulóról nem egy friss tanulmánnyal, hanem néhány jellemző cikk ismételt publikálásával emlékezünk meg. E válogatás szükségképpen szubjektív, hiszen nem állt rendelkezésünkre sem precíz módszer, de még egyértelmű mérce sem annak eldöntésére, mely írások felelevenítésével tudjuk legjobban bemutatni hat évtizedes történelmünket – pontosabban annak első kétharmadát. Ha nem egy olyan folyóiratról lenne szó, amelynek hatvan évfolyama két, egymástól igencsak élesen elváló korszakot ível át, és amelynek – a nyilvánvaló nyelvi korlátok miatt – jórészt csak hazai az olvasóközönsége, akkor bátran támaszkodhattunk volna például az idézettségi mutatókra. Így azonban a szerkesztő a tanácsadó testület és a szerkesztőbizottság tagjaitól

kért javaslatokat, majd ezekből az ajánlatokból választotta ki e szám tartalmát – hozzáadva néhány maga által fontosnak tartott szerzőt, illetve cikket.

Olyan írásokkal szembesülhetnek most az olvasók, amelyek a megjelenésükkor a magyar gazdaság, az ország fontos gondjaira kerestek választ, és amelyek akkoriban nagy visszhangot váltottak ki. (Ne feledjük: a Közgazdasági Szemle évtizedeken át nemcsak közgazdaság-tudományi folyóiratként határozta meg magát, hanem a gazdaságpolitika tudományos megalapozására is törekedett!) A szerzők a tudományos élet főszereplői voltak – a szó több értelmében.

Péter Györgynek, a KSH tragikus sorsú elnökének a cikke az ötvenes évek első felének rövid „reformkorszakában” jelent meg, amikor a közgazdasági ésszerűség teret nyerni látszott. Ugyanebben az időben Bródy András „szakmai bestsellere” arra hívta föl a figyelmet, hogy a gazdálkodást jellemző lüktetés nem egyszerűen szervezési hibák, hanem a rendszer mélyebben fekvő sajátosságának következménye. Csikós-Nagy Béla pedig már a következő reformot köszöntötte, amely – minden érdeme ellenére – nem volt annyira eredményes, hogy bevezetése után néhány évvel ne kellett volna további mélyreható változásokat sürgetnie Tardos Mártonnak. A következő írás az 1970-es évek második felében jelent meg: Kornai János akadémiai székfoglalója kopernikuszi fordulatot hozott a szocialista gazdaság értékelésében, fejlődési lehetőségeinek (pontosabban e lehetőségek korlátainak) megítélésében, és előfutára volt a világon legelismertebb magyar közgazdász bizonyosan legismertebb művének, A hiánynak. Bognár József írása a magyar gazdaság alkalmazkodóképességének gyengeségeivel foglalkozik. A sokszerzős Fordulat és reform a rendszerváltozás előkészítésének fontos dokumentuma. Erdős Tibor az átmenet során kialakuló válság kezelésére tesz javaslatot, Augusztinovics Mária pedig a Szemlében talán legtöbbet tárgyalt szakpolitikai területen, a nyugdíjrendszerrel kapcsolatban fogalmaz meg máig érvényes követelményeket.

Biztosak vagyunk abban, hogy az olvasók minden korosztálya számára sok tanulsággal szolgál e lapszámunk írásainak (újra)olvasása.

Végezetül szeretnénk köszönetet mondani mindazoknak, akik tudományos eredményeik közzétételére a Közgazdasági Szemlét választották, és évtizedeken át táplálták e nagy múltú folyóiratot és olvasóit. Ezúton tisztelgünk valamennyi korábbi kollégánk előtt is, akik mindenkor a háttérben maradva, szerkesztői vagy korrektori, tördelői vagy titkársági íróasztaluk mellett szolgálták a hazai közgazdaság-tudományt. Igyekszünk munkájuk méltó folytatói lenni.

Halm Tamás